

**ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ**

**Лабораторія початкового та дошкільного
навчання та виховання**

*Поради батькам
майбутніх
першокласників*

**Черкаси
2006 рік**

**Укладачі: Андрющенко Т.К.,
Гаряча С.А.,
Добровольська Л.Н.,
Шавровська В.Н.**

ВСТУП

Щороку у вересні тисячі дівчаток і хлопчиків шестирічного віку розпочинають свій шлях до школи. Шкільне дитинство від самого початку вимагає від дитини іншої позиції — вона стає школярем, учнем. Це - її перша соціальна роль.

Як показала у своїх дослідженнях Л. І. Божович, яка однією з перших проаналізувала психологічний зміст переходу до статусу школяра, зі вступом дитини до школи перебудовується весь хід її життя: безтурботний час дозвілля змінюється обов'язковими справами, які вимагають відповідальності, дитина починає ходити до школи, виконувати вимоги програми, робити на уроці те, чого вимагає вчитель, неухильно дотримувати шкільного режиму, шкільних правил поведінки, добре засвоювати навчальний матеріал.

Щоб навчання в сім'ї мало цілеспрямований характер і найкраще забезпечувало розвиток дитини, батьки повинні мати певні педагогічні знання, розуміти не тільки важливість, значення освітньої роботи з дитиною, а й методику цієї роботи. Також вони мають бути ознайомлені з обсягом знань і умінь, яким повинна володіти дитина, йдучи до школи.

Збільшується самостійність дитини, скорочується опіка дорослих: батьків, рідних. Від того, як використає дитина свою свободу, заповнюючи вільний простір часу між домівкою і школою, організує власну діяльність вдома, стане її шлях навчання легким, приємним та радісним чи тернистим, буде вона

здоровою і життєрадісною чи хворобливою та скаліченою, або ж втратить життя.

Знання безпеки життєдіяльності

Світ речей, природи і людей чатує на дитину. Батькам важливо підготувати сина чи доньку до взаєморозуміння, взаємоповаги їх, навчити правил безпечної взаємодії з ними.

Щороку тисячі пішоходів: дорослих та дітей, травмуються та гинуть на дорогах і в автокатастрофах. **Профілактика автотравматизму** вимагає від дитини вміння самостійно аналізувати дорожню ситуацію, запобігати порушенню правил пішохода, правильно діяти в екстремальних ситуаціях. Особливо важливо розвивати дитячу спостережливість, швидкість реакції. Аналіз нещасних випадків з дітьми під час автопригод дозволяє виділити шість основних груп причин дорожньо-транспортних ситуацій:

- погано проглядається дорога (колір машини зливається з оточенням);
- увага дитини відволікається від контролю за рухом транспорту;
- відсутність вміння визначити швидкість руху автомобіля та часу його наближення;
- незнання та слабка орієнтація в плануванні шляху: визначення середини проїзної частини дороги, острівців безпеки для пішоходів – „зебра” тощо;
- раптова поява батьків чи знайомих на протилежному боці вулиці, коли виникає нагальна потреба зустрітися;

- ігри дітей поблизу дороги, втрата дитини контролю за власною поведінкою (дитина, іграшка потрапляють на проїзну частину дороги).

Основне завдання батьків – навчити дітей орієнтуватися на вулицях та дорогах, виховувати інстинкт самозбереження, розуміння загрози життю і здоров'ю від автотранспорту, оволодіння правилами адекватної, безпечної поведінки. Варто пам'ятати, що знання правил дорожнього руху не позбавляє небезпеки, бо водії автотранспорту, як і чимало пішоходів, порушують їх.

Шановні батьки! Крокуючи з дитиною по вулиці, зупиніться і з цікавістю запитайте її:

- чи дотримуються водії правил дорожнього руху;
- як діти і дорослі користуються правилами пішохода чи дотримуються показників світлофора;
- разом з дитиною проаналізуйте порушення правил водіями, пішоходами.

Дайте оцінку власним вмінням переходу керованого перехрестя. Проведіть аналіз існуючої ситуації: чи завжди безпечно переходити дорогу на зелений вогник світлофора, проїздити перехрестя на дозволений знак, чому обов'язково дорогу треба перетинати під прямим кутом, а не навскоси.

Запропонуйте дитині пограти в гру „Світлофор”: дитина піднімає кольоровий круг, який дозволяє чи забороняє рух пішохода; гру „Автоінспектор” – дитина оцінює правильність дій пішохода, позначаючи похибки підняттям червоного прапорця.

Загадайте загадку „Їздять нею безупинну,
Їздим, ходимо по ній.
По кривій і по прямій,

А якщо втомились ноги,
Відпочинем край... (дороги)

Велику небезпеку являють некеровані перехрестя, де дітям потрібно самостійно обрати місце і час безпечного переходу. Для профілактики авто травматизму, перебуваючи на дорогах, вулицях, організуйте спостереження за транспортом: види машин, їхній колір, які більш помітні, котрі зливаються з кольором рослинності, асфальту, оточуючим пейзажем.

Пограйте в гру „Хто перший помітить автотранспорт?”. Тренуйте у дітей реакцію швидкого бачення машини, визначення швидкості її пересування та наближення до місця переходу. Порівняйте швидкість руху різних автомашин; вантажного, спеціального призначення, легкового - різних марок вітчизняного та зарубіжного виробництва.

Запропонуйте шляхом відлічування секунд з часу появи об'єкту в полі зору до безпосередньої близькості до дитини визначити час наближення автотранспорту. Порівняйте разом з дитиною різницю тривалості часу наближення різних видів автомашин. На пустельній дорозі повправляйте дитину перетинати шлях, відлічуючи секунди. Дайте дитині можливість дійти висновку про правильність вибору часу для безпеки її руху.

Розгляньте проїзну частину вулиці, її знаки: осьова лінія, пішохідні переходи, місце зупинки транспорту, „зебри” для зупинки і переходу пішоходів. Доручіть дитині навчити правил поведження на вулиці свого братика, сестричку, бабусю. Проводьте спостереження за рухом автотранспорту за складних дорожніх умов в різні пори року та погоду: дощову, снігову, вітряну, сонячну. Це

сприятиме формуванню навичок адекватної безпечної поведінки дитини, збереже здоров'я та життя Вашого сина чи доньки.

Електрострум - друг чи ворог? Все залежить від обізнаності дитини про явище, володіння правилами користування електроприладами. В побуті існує шкідлива думка беззаперечної ізоляції дошкільника від всілякого контакту з електрообладнанням. Щойно дошкільник став школярем та отримав право на самостійне користування всіма оточуючими його предметами та приладами з дозволу чи самовільно. Щоб не завітала небезпека до Вас, озбройте хлопчика, дівчинку певними знаннями та навичками дійства з електроприладами, які необхідні дитині при самообслуговуванні, організації свого дозвілля тощо.

Уточніть поняття дітям про те, що електричний струм – найзручніша для використання енергія. Електрика допомагає в побуті, промисловості, транспорті, медицині та ін. Електричний струм виробляється на електричних станціях і передається дротами до житлових будинків, шкіл, організацій заводів тощо. Електричний струм дуже небезпечний, може позбавити людину, живу істоту життя. Електрострум невидимий і не має запаху, його наявність можна виявити та визначити лише спеціальними приладами: лічильниками в приміщенні. Електричний струм може вразити при безпосередньому контакті з струмовивідними частинами електроустаткування або при перебуванні в зоні обірваних електропроводів, чи під лініями високої напруги (зона небезпеки – високі фруктові дерева під електропроводами).

Простежте з дітьми систему електроприладів у Вашій квартирі, виявіть їх вміння користування ними, визначте місця, в яких не можна забивати цвяхи та руйнувати стіни, тому, що там проходять

електропроводи. Спільно з дітьми визначте небезпечні місця в будинку, на подвір'ї, виготовте застережні знаки. Розмістіть їх у відповідних місцях, доручіть дитині повідомити своїм ровесникам, знайомим про існуючу небезпеку.

Пам'ятайте самі і навчіть дітей правил техніки безпеки: заборонено підніматися на стовпи повітряних ліній електропередач, закидати гілля та інші речі на дроти повітряних ліній, чіпати обірвані дроти і підходити до них близько, чистити електроосвітлювальну апаратуру вогкими ганчірками, торкатися до проводів, в яких ушкоджена ізоляція, витягувати за шнур вилку з розетки. Забороняється відчиняти дверцята розподільних шаф, трансформаторних підстанцій, проникати в них, знімати плоди з дерев, гілки яких торкаються або близько розташовані до електричних проводів. У разі враження електрострумом негайно викликати швидку медичну допомогу по телефону 03.

Ще більшу небезпеку для дітей становить **вогонь** від звичайного сірника.

Сплять сумирно донечки

Лишає він страшні сліди,

У хатинці скриньочці.

Усе він пожирає.

У маленьких донь,

А як даси йому води

В голові вогонь. (Сірники) Одрозу помирає. (Вогонь)

Людина з часів свого існування тягнулася до вогню, який так приваблює сьогодні наших малюків. Завдання батьків створити у дітей розуміння важливості вогню в житті, навчити їх бачити небезпеку в необачному користуванні ним, уникати пожежного травматизму, оволодіти початковими навичками профілактики пожежного лиха.

Запам'ятайте: контакт дитини з сірником відбудеться обов'язково! Щоб не трапилось лиха, зробіть сірничок добрим знайомим, станьте посередником між ним та дитиною. Наодинці з вісником вогню дитина втрачає рівновагу від раптового спалаху, від опіку пальців при неправильній позиції утримування сірника, від страху перед батьками за порушення заборони дорослих, від пожежі, якою дорослі нажахали дитину.

Знайомство дошкільника з сірничком влаштуйте таким чином:

- запаліть сірник в присутності дитини, подивіться на нього;
- запропонуйте дитині наблизити руку до сірника з коментарем: холодно, тепло, гаряче, супроводжуючи теплові відчуття дитини;
- за бажанням дитини дайте їй спробувати імітувати рухи запалювання сірника без голівки. Тертя треба проводити від себе по горизонталі трохи вгору, щоб при спалаху вогонь не торкнувся пальців дитини і не злякав її;
- запропонуйте дитині запалити сірник, попередньо оглянувши місце, куди він може впасти в разі невдалої спроби (визначити безпеку загоряння, провести профілактику; періодично тренувати дитину в запалюванні сірника до повного оволодіння вмінням);
- розширити знання дитини про засоби гасіння вогню водою, піском, накриттям мокрою ганчіркою;
- у випадках отримання опіків, ушкоджень шкіри викликати швидку медичну допомогу – телефон 03;
- при пожежі телефонувати – 01.

Усвідомлене і правильне володіння сірниками допоможе дитині обслужити себе в період самостійного перебування вдома, позбавить ризику пожежної катастрофи.

Режим дня майбутнього першокласника

Школа ставить перед першокласником нові вимоги. Дитина включиться у систематичну навчальну працю, у неї з'являться нові обов'язки і турботи, відбудеться зміна рухової активності. Тому, організовуючи режим дня для дошкільника, батьки допоможуть дитині швидше адаптуватися до життєвих змін. Режим – це раціональне і чітке чергування сну, їжі, відпочинку, різних видів діяльності протягом доби. Для дитини правильно організований режим – умова не тільки збереження і зміцнення здоров'я, але й успішного навчання.

Сон. Велике значення для підтримки дієздатності першокласника має сон. Для дітей 6–7 років нормальна тривалість сну – 10–12 годин. Недостатня тривалість сну негативно відбивається на нервовій системі дитини: знижується діяльність кори головного мозку у відповідь на подразнення. Але для повноцінного відпочинку нервової системи і всього організму важливо забезпечити не тільки необхідну тривалість, але й достатню глибину сну. Для цього важливо зробити наступне:

- привчіть дитину лягати і вставати в один і той же час, адже, коли дитина постійно лягає спати у певний час, її нервова система і весь організм заздалегідь готуються до сну;
- перед сном запропонуйте дитині заняття, що заспокоюють нервову систему (спокійні ігри, читання);
- перед сном обов'язково провітріть кімнату, в момент засинання дитини, а також під час її сну створіть спокійну обстановку (вимкніть яскраве світло, телевізор, припиніть голосні розмови).

Харчування. Їжа потрібна дитині не тільки для вироблення енергії і відновлення зруйнованих у процесі життєдіяльності речовин і клітин, але й для побудови нових клітин і тканин. В організмі дитини процеси росту проходять надто інтенсивно. В їжі мають міститися у правильному співвідношенні всі речовини, що входять до складу тканин людського організму: білки, жири, вуглеводи, мінеральні солі і вітаміни.

Білки містяться у молоці, м'ясі, рибі, яйцях - це основне джерело матеріалу для побудови тканин.

Жири слугують перш за все для покриття енергетичних витрат, з них створюється жирова тканина в організмі. Але надмірна кількість жирів у харчуванні веде до порушення обміну речовин. У їжі дітей мають міститися жири тваринного і рослинного походження.

Вуглеводи, які знаходяться у цукрі, крупах, картоплі і борошняних виробах, забезпечують організм енергією.

Мінеральні речовини і вітаміни сприяють нормальному росту, розвитку і життєдіяльності організму, обміну речовин. Повноцінне харчування передбачає співвідношення білків, жирів і вуглеводів 1:1:3 (або 1:1:4). Якщо це співвідношення порушено, то навіть високоякісна їжа погано засвоюється.

Соціалізація старшого дошкільника

Дошкільне дитинство – коротка і щаслива мить. Дитина входить в світ з широко відкритими здивованими очима і кожна хвилину вона пізнає щось нове у цьому цікавому світі. Більшу

частину знань про навколишнє малюк засвоює саме в дошкільному віці і завдання дорослих направити стихійне самопізнання в розумно-кероване русло.

Величезним запасом знань, нагромадженим людством, діти, які не відвідують дитячий садок, оволодівають під час ігор, прогулянок, спостережень, у процесі повсякденного спілкування з батьками, занять з ними. Батьки повинні уважно ставитися до запитань дітей, намагатися правильно відповідати на них. Це підтримує й розвиває інтерес, стимулює допитливість, а заняття, проведені в ігровій формі, сприяють кращому запам'ятовуванню і розумінню поданого матеріалу. Ще до школи дитина нагромаджує значний обсяг знань про предмети, з якими вона діє в іграх, у побуті, про матеріали, їхні якості і властивості, про інструменти і деякі трудові процеси. Водночас з наданням знань, у дитини необхідно розвивати вміння спостерігати, порівнювати, виділяти основні якості та ознаки предметів, властивості, особливості, причинно-наслідкові залежності у явищах, що спостерігаються. Для цього необхідно запропоновувати дітям ігри-завдання, які потребують певних розумових зусиль.

У даному розділі пропонуються серії знань, основані на вимогах „Базового компоненту дошкільної освіти в Україні і програми виховання дітей дошкільного віку „Малятко”. а також приблизний перелік і зміст дидактичних ігор і бесід з дітьми.

Згідно з “Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні” дитина шести років має:

- оперувати назвою держави, розуміти, що Україна є її рідною країною, називати столицю;

- поважати державні символи;
- знати, що світ населяють різні народи, орієнтуватися у тому, що деякі особливості їхнього зовнішнього вигляду, типові види занять, особливості побуту, пов'язані з умовами проживання.

Вивчіть з дітьми.

Прислів'я.

- За рідний край життя віддай.
- Батьківщина – мати, умій за неї постояти.
- Та земля мила, де мати народила.
- Людина без Вітчизни – як соловей без пісні.
- Кожна травичка на своєму корені росте.
- Рідна земля і в жмені мила.

Широкі простори нашої України, є в ній міста і села, але в кожної людини є своя маленька батьківщина – місце, де вона народилася і живе. Місце проживання визначає адреса, яку дошкільнята повинні знати.

Пограйте з дітьми.

- Д/гра **“Назви свою адресу”**.

Місто (село) _____

Вулиця _____

№ будинку _____ № квартири _____

№ телефона _____

- Д/гра **“Що ти знаєш про своє місто (село)?”**
  1. Як називається твоє місто (село)?
  2. Звідки виникла його назва?
  3. Яка головна вулиця твого міста (села)?
  4. Які ще вулиці ти знаєш?

5. Які пам'ятники є в місті (селі)?
6. Чи знаєш ти підприємства свого міста (села)?

“СІМ'Я І РОДИНА – КОРИННЯ ЛЮДИНИ”

Згідно з програмою виховання дітей дошкільного віку “Малюшко”, діти шести років мають знати своє ім'я, прізвище, скільки років, дату народження, пору року, в яку вони народилися, ім'я та по-батькові своїх рідних, вміти виявляти любов і повагу до батьків, інших членів своєї родини, знати про сімейні традиції, свята.

Пограйте з дітьми.

– Д/ра “Знайди потрібну цифру”.

Мета: з запропонованих цифр дитина має вибрати ту, яка відповідає кількості її років.

	7	3
1		
4	5	6

– Д/гра “Що ти знаєш про сім'ю?”

1. Із скількох людей складається ваша сім'я?
2. Як звать маму? (Ім'я, по-батькові).
3. Як звать тата?
4. Чи є в тебе брат (сестра)?
5. Скільки йому (їй) років?
6. Чи є в тебе дідусь, бабуся?
7. Як їх звать?
8. Де та ким працюють мама і тато?

Свята народні та державні

Старші дошкільники мають пам'ятати основні свята року.

– Д/гра “Що й коли святкуємо ми?”

1. Коли буває свято жінок?
2. Яке свято 1 січня?
3. Що діти роблять 1 вересня?
4. Коли ми святкуємо Різдво?

5. Коли свято захисників країни?

ПРАЦЯ ДОРΟΣЛИХ

Діти шести років повинні розуміти необхідність виконання дорослими своїх трудових обов'язків для здобуття потрібного результату, орієнтуватися в професіях дорослих, пов'язувати їх з місцем роботи, обладнанням, пристроями, якими люди користуються під час роботи.

Пограйте з дітьми.

– Д/гра “Хто де працює?”

Мета: доповнити вислів, скласти з ним речення.

кухар – ... (кухня)
(будівництво)

муляр – ...

бібліотекар – ... (бібліотека)

вчитель – ... (школа)

швачка – ... (ательє)

лікар – ... (лікарня)

машиніст – ... (поїзд)

стюардеса – ... (літак)

продавець – ... (магазин)

перукар – ... (перукарня)

водій – ... (машина)

листоноша – ... (пошта)

– Д/гра “Кому що потрібно?”

Завдання: дитина повинна назвати предмети, якими користується під час роботи людина даної професії.

Лікар – ... (халат, ліки, термометр...).

Маляр – ... (пензлі, фарби...).

Кухар – ... (плита, посуд, продукти...).

Вчитель – ... (книги, зошити, ручки...).

Продавець – ... (ваги, гирі, товар, чеки, гроші).

Перукар – ... (ножиці, гребінець, халат, накидка, шампунь).

Листоноша – ... (сумка, листи, газети, журнали).

– Д/гра “Хто це робить?”

Зміст: дошкільник має за названою дією визначити професію людини.

навчає – ... (вчитель), (художник)	шиє – ... (швачка)	малює – ...
лікує – ... (лікар) ...(будівельник)	продає – ... (продавець)	будує –
готує – ... (кухар) ...(перукар)	співає – ... (співак)	стриже –
грає – ... (музикант) газети – ... (листоноша)	друкує – ... (друкарка)	носить
водить літаки ... (пілот) ...(письменник)		пише книги –

ПРЕДМЕТНИЙ СВІТ

Згідно з “Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні” старший дошкільник має зацікавлено ставитися до предметного середовища, знаходити у ньому знайоме і незнайоме; виділяти тотожне, схоже, відмінне; визначати безпечне і небезпечне; диференціювати його на “моє”, “наше”, “чуже”; на “індивідуальне” та “загальне”; “близьке” і “далеке”. Усвідомлювати цінність, знати походження більшості предметів, вміти пояснити їхнє призначення.

ЖИТЛОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ

Дитина повинна оперувати поняттям “житло”, називати основні предмети побуту і вжитку, технічні засоби та побутові прилади, які допомагають людям у домашньому господарстві, розуміти призначення кожного. Розуміти роль житла в житті людини.

Пограйте з дітьми.

- Д/гра **“Які предмети можна назвати словом “меблі”?**
(Слова в дужках в усіх іграх даються на допомогу дорослим).
(ліжко, диван, книжкова шафа, стіл, полиця, стілець, крісло, шафа для одягу, тумбочка...).

- Д/гра **“Чайний посуд – що це?”**
(заварочний чайник, цукерниця, чашка, блюдце, молочник, чайна ложка, склянка...).

- Д/гра **“Що відноситься до столового посуду?”**
(тарілка, ложка, виделка, ніж...).

- Д/гра **“Як сказати одним словом: каструля, чайник, сковорода, половник, дуршлаг?”** (Кухонний посуд).

- Д/гра **“Яку ти знаєш побутову техніку?”**
(холодильник, телевізор, праска, пральна машина, пилосос, кавоварка, магнітофон...).

- Д/гра **“Назви одним словом: машина, дзига, м’яч, лялька, кубики, піраміда, ведмедик”.** (Іграшки).

- Д/гра **“Як назвати сокиру, пилку, молоток, рубанок... одним словом?”** (інструменти).

- Д/гра **“Що потрібно школяру?”**
(портфель, лінійка, ручка, гумка, олівець, зошит, щоденник, підручник...).

- Д/гра **“Що відноситься до одягу?”**
(пальто, плащ, куртка, шуба, сукня, майка, шорти, штани, спідниця, кофта, сорочка, сарафан...).

- Д/гра **“Що на голову одягнем?”**

(головні убори: шапка, панама, капелюх, берет, хустка, кашкет...).

– Д/гра **“Що належить до взуття?”**

(туфлі, черевики, сапоги, тапки, валянки, кросовки...).

– Д/гра **“Що допоможе бути чистенькими?”**

(предмети гігієни: рушник, мило, мочалка, зубна паста, зубна щітка, шампунь...).

– Д/гра **“Що на ліжечку в нас є?”**

(постіль: простиня, покривало, ковдра, подушка, матрац, наволочка...).

– Д/гра **“Що зайве, чому?”**

- ложка, стіл, тарілка, виделка;
- телевізор, відеомагнітофон, диван, музичний центр;
- книга, книжкова шафа, стіл, стілець;
- портфель, підручник, ручка, парта;
- шуба, куртка, шапка, пальто.

ЗА МЕЖАМИ ЖИТЛА

Дошкільник має оперувати назвами основних споруд соціального призначення. Розуміти взаємозв'язок між потребами людини в теплі, світлі, воді та функціонуванням різних технічних комунікацій та відповідних установ. Усвідомлювати доцільність поділу міста, селища на вулиці, відведення спеціальних місць для руху людей і транспорту. Називати різні види транспорту. Орієнтуватися у правилах дорожнього руху, керуватися ними.

Пограйте з дітьми.

Необхідно познайомити дітей з місцезнаходженням і призначенням лікарні, бібліотеки, пошти, телеграфу, магазинів, аптеки, перукарні, школи, д/садка.

– Д/гра “Доповни речення”.

Діти звісно вчать в ... (школі),

А комбайн працює в ... (полі).

Ми лікуємось в ... (лікарні),

А стрижемо в ... (перукарні).

Ліки беремо в ... (аптеці),

А книжки в ... (бібліотеці).

Дайте дітям поняття про наземний, повітряний, водний транспорт. Вивчіть узагальнюючі слова. Познайомте зі спорудами, які мають відношення до транспорту. (Водний транспорт – річковий порт; повітряний транспорт – аеропорт, ангар; наземний транспорт – вокзал, автостанція, депо).

– Д/гра “На чому я подорожую?”

Наземний транспорт: ... (машина, поїзд, автобус, тролейбус, трамвай...).

Повітряний транспорт: ... (літак, вертоліт, ракета...).

Водний транспорт: ... (човен, корабель, катер, пароплав...).

КОРИСТУВАННЯ ПРЕДМЕТАМИ (СПОЖИВАННЯ)

Дитина шести років має знати про те, що кожний предмет використовується (споживається) для задоволення потреб людини. Вміти використовувати за призначенням основні предмети, знаряддя праці, речі, прилади, дбайливо до них ставитися, знати місце зберігання кожного. Володіти елементарною культурою споживання продуктів праці інших людей.

Пограйте з дітьми.

– Д/гра “**Який предмет потрібен?**”

1. Щоб визначати час.
2. Розмовляти на відстані.
3. Спостерігати за зірками.
4. Вимірювати вагу.
5. Міряти температуру.
6. Варити їжу.
7. Намалювати картину.
8. Їсти суп.
9. Чистити зуби.

ВИГОТОВЛЕННЯ ПРЕДМЕТІВ (ВИРОБНИЦТВО)

Дошкільники мають знати про існування різних виробництв, що виготовляють предмети вжитку, технічні прилади та знаряддя, засоби пересування та зв'язку. Називати деякі з відомих. Розуміти відмінності між виробничою діяльністю дорослої людини та предметно-практичною дитини. Охоче займатися практичною діяльністю, доводити розпочате до кінця.

1. Пограйте з дітьми.

2. Необхідно дати дітям поняття про матеріали, з яких виготовляються предмети: папір, тканина, деревина, метал, глина, скло, пластмаса, гума.
3. Д/гра “**З чого зроблений предмет?**”
4. (рушник, стіл, ложка, окуляри, ручка, книга, сукня, чашка, лампа, пилка, лінійка, гумка, лялька, м'яч, шорти, ніж, подушка, олівці...)

– Д/гра “**Що буває дерев'яним, скляним, гумовим?**”

– Д/гра “**Що зайве?**”

- рушник, наволочка, окуляри, сарафан;
- тарілка, ложка, чашка, цукерниця;
- ніж, каструля, шпалери, таз;
- ваза, ковдра, окуляри, лампочка;
- книга, газета, олівець, зошит;

лінійка, ручка, зубна щітка, стіл

Готуємося до школи

Коли потрібно починати готувати дитину до школи? Чи потрібно взагалі це робити? Чому навчати дитину до школи і хто цим повинен займатись?

Пам'ятайте, що все дошкільне життя дитини – це і є підготовка дитини до школи. Найважливіше – не впадайте у крайнощі: не перестарайтеся із заняттями, щоб не викликати у дитини відразу до навчання, але й не пускайте все на самоплив, надіючись, наприклад, лише на вихователя дитячого садка.

Важливо, щоб до школи у дитини був різноманітний досвід спілкування з незнайомими людьми – і дорослими, і дітьми. Давайте малюку можливість встановити нові контакти. Це може відбуватися у поліклініці, крамниці, на дитячому майданчику тощо.

Деякі діти розгублюються, не маючи навички «виживання у натовпі», тому мають проблеми під час перерви у школі. Для тренування час від часу беріть доньку чи сина на великі розважальні заходи, вокзал, базар, прокататися у громадському транспорті.

Навчіть дитину не розгублюватися, коли її критикують чи дразнять. Готуйте до того, що у школі вона може зіткнутися з негативними оцінками своєї роботи. Тому вдома доречно мати досвід і похвали і огуди. Головне, щоб малюк розумів, що критикуючи, ви оцінюєте не його особистість у цілому, а конкретний вчинок. Чудово, якщо у дитини сформована достатньо стійка позитивна самооцінка. Тоді на зауваження чи невисоку оцінку вчителя вона не образиться, а постарается щось змінити.

Важливо навчити дитину виражати свої потреби словами. Вдома часто рідні розуміють її з півслова або за виразом обличчя. Просіть малюка повідомляти про свої бажання словами, організуйте такі ситуації, коли йому потрібно попросити про допомогу когось незнайомого.

У школі дитина досить часто буде попадати у ситуації порівняння з однолітками, тому прослідкуйте як під час гри вона реагує на успіх інших та свої невдачі.

Намагайтесь, щоб майбутній першокласник привчався працювати самостійно, не потребував постійної уваги та заохочення з боку дорослих. Адже на уроці вчитель не зможе достатньо уваги приділити кожному учневі. Поступово переставайте хвалити дитину за окремий крок у роботі, а хваліть за готовий результат.

Учіть малюка спокійно сидіти і працювати на протязі певного відрізка часу. Включайте у режим дня різноманітні заняття, чергуючи спокійну роботу із рухливими іграми. Це особливо важливо для непосидючої, збудженої дитини. Поступово вона звикне до того, що бігати і шуміти можна лише у певний час на перерві.

Заохочуйте творчу ініціативу малюка. Не сваріть його за помилки і не насміхайтесь навіть із найбезглуздіших спроб виконати завдання. Варто хоча б один раз насварити дитину за неправильні дії, і вона може більше не захотіти грати у цю гру.

Особливо якщо дії малюка невдалі, обов'язково знайдіть щось таке, за що можна було б похвалити, наприклад, за цікавий спосіб вирішення, за почуття гумору, за сміливість чи винахідливість, за старанність чи акуратність тощо. Не забувайте говорити йому, що він розумний і здібний!

Велике значення для дитини має форма, в якій ви оцінюєте результати її діяльності. В основі будь-якої оцінки має бути загальне позитивне ставлення до дитини. Тому у всіх випадках першим і основним принципом оцінки повинна бути похвала. А як, у такому разі, вказувати дитині на допущені нею помилки? Бажано, щоб загальна думка висловлювання з оцінкою була приблизно така: **«Ти діяв дуже добре, але поки що тобі не все вдалося зробити правильно. Та наступного разу ти зможеш виконати завдання ще краще ніж тепер.»** Після цього важливо вказати дитині, як саме можна ліквідувати помилки. Така оцінка дуже багато важить навіть тоді, коли результат роботи повністю негативний.

5-річна дитина ще не в змозі відокремити оцінку виконання нею якогось завдання від оцінки себе в цілому. Тому, слова «Ти зробив це погано» вони сприймають як «Ти –поганий» і розуміє їх як вияв негативного ставлення збоку дорослих.

Детально проаналізуйте разом з малюком усі його помилки. Намагайтеся, щоб правильно відповідь дитина знаходила, хоч і з вашою допомогою, але самостійно. Не поспішайте підказувати хід розв'язку завдання. Спершу перевірте, чи малюк зрозумів, що від нього вимагається. Потім запропонуйте виконати завдання ще раз. Правильну відповідь повідомляйте лише тоді, коли усі інші можливості уже вичерпані.

З перших днів першокласник буде почувати себе впевнено, якщо привити йому елементарні навички роботи на уроці: навчити правильно тримати олівець і ручку; орієнтуватися на сторінках книги і зошита; уважно слухати інструктаж та виконувати його тощо. Попрацюйте над формуванням у дитини просторових уявлень. Для цього періодично пропонуйте їй виконати завдання на встановлення

взаємного розміщення предметів (вище, нижче, поряд, між), уміння орієнтуватися на площині (вліво, вправо, вверх, вниз, усередині, зовні). Пограйте з малюком у «Хованки». Для цього заздалегідь сховайте іграшку, яку дитина, виконуючи послідовні інструкції, знаходить її: «Стань спиною до дверей, зроби 3 кроки вперед, повернись наліво, зроби 2 кроки назад, повернись направо, лівою рукою доторкнись до полиці, нижче, відкрий коробку. Що ти там бачиш?».

Розкладіть на столі ряд предметів (олівець, пензлик, гумку, лінійку) і запитайте: «Що знаходиться зліва від пензлика? Який предмет між пензликом і лінійкою? Між якими предметами знаходиться пензлик? Що потрібно зробити, щоб зліва лежав пензлик, а справа олівець? тощо». Запропонуйте дитині виконати завдання на знаходження заданої фігури у фігурах складнішої конфігурації, удосконалення уміння передавати форму фігури, порівняння предметів за їх властивостями (більший – менший, вузчий – ширший, вищий – нижчий, коротший – довший, важчий – легший і т. д.)

Якомога більше розмовляйте з дитиною. Спонукайте її до запитань, стимулюйте допитливість і цікавість. Відповіді на запитання намагайтеся знайти разом: «А як ти думаєш?», «Давай поміркуємо, чому так сталося». Пояснюйте всі незрозумілі слова, звертайтеся у присутності дитини до словника.

Систематично проводьте з малюком різні словесні ігри: «Назви, що це?», «Опиши предмет (розмір, форма, колір, матеріал, дотикові відчуття, призначення)», «Порівняй (наприклад: лимон і апельсин, цукор і сіль тощо)», «Хто більше знає слів (назв квітів, іграшок, дерев тощо)», «Впізнай предмет за описом».

Гра «Тема» допоможе поповнити словниковий запас, навчить швидко думати, утримувати у пам'яті задану тему. Запропонуйте гравцям вибрати певну тему, наприклад «Школа» чи «Ліс». Після цього кожен з учасників повинен називати слова, що мають відношення до даної теми. Так до теми «Школа» можуть відноситися слова «ручка», «лінійка», «портфель», «зошит», «учитель» тощо. У темі «Ліс» можна назвати слова «дерева», «білка», «гриби», «вовк», «сова» тощо. Виграє той, хто останнім назве слово або хто більше назве слів, що відносяться до заданої теми.

Учіть дитину фантазувати, придумувати історії. Не забувайте доречно вжити прислів'я, приказку, загадати загадку, запропонувати дитині скласти свою загадку. Вчіть з нею нескладні вірші, пісні, скоромовки, потішки, чистомовки.

Зверніть увагу, чи всі звуки дитина вимовляє правильно. Допомогу дітям із серйозними вадами мовлення надають спеціалісти-логопеди. Недоліки звуковимови бажано виправити до початку навчання у школі.

Важливо підготувати руку дитини до письма. Для цього потрібно забезпечити розвиток кисті руки і дрібних м'язів пальців, окоміру (вміння визначати центр, середину, підпорядковувати рухи зору, контролю свідомості), плавності, точності і ритму рухів; уміння діяти за зразком, проводити безвідривні рухи олівцем на папері протягом 0,5 – 1 хвилини. Корисними вправами є малювання, зафарбовування, креслення геометричних фігур різної конфігурації та їх заштриховування, конструювання, ліплення, викладання мозаїки, робота з пазлами, аплікація, вишивання тощо.

Перед тим як що-небудь малювати чи писати, проведіть пальчикову гімнастику, щоб підготувати руку до роботи. Запропонуйте разом з вами виконати такі вправи:

«Вітання»

По черзі з'єднайте з великим інші пальці, починаючи з вказівного. Потім з'єднайте всі пальці у пучку (пальчики одночасно здороваються з великим).

«Деревце»

Притисніть долоні тильною стороною одна до одної, пальчики підніміть догори і розчепірте. Ворушіть кистями та пальцями.

«Восьминіжка»

Притисніть долоньки одна до одної, піднятими угору пальчиками імітуйте щупальці восьминога.

«Равлики»

Стисніть пальчики рук у кулаки і покладіть їх на стіл. Підніміть угору і розведіть вказівний і середній, поворушіть ними, імітуючи равликів.

«На морі»

За допомогою рухів рук зобразіть хвилі. Потім схрестіть кисті рук і помахайте ними, імітуючи змахи крил чайки.

«Потягусі»

Зчепіть пальці у замок, розверніть руки і витягніть їх уперед потім розслабте.

„Розминка”

Пальцями однієї руки по черзі розминати ділянки між пальцями другої руки., Те саме зробіть з іншою рукою.

“Кицька”

Різно зігніть напружені пальці, як розлючена кицька, потім плавно їх розправте

“Рахівничка”

Руки поставте перед собою, пальці напружені. По черзі згинайте пальці, починаючи з великого, і рахуйте: “Один, два, три...” Розгинайте і рахуйте у зворотному порядку. Те саме зробіть, починаючи з мізинця. Розслабте руки.

“Тюльпан”

Зімкніть долоні у форму бутона тюльпана. Повільно розправляйте напружені пальці. Закінчіть енергійним розкриттям “пелюсток тюльпана” і розслабте руки.

“Метелик”

Складіть напружені кисті рук разом зворотним боком. Швидкими різкими рухами махайте ними, як метелик крилами.

“Птах”

Складіть кисті рук разом зворотним боком. Повільними плавними рухами махайте розслабленими руками, як птах крилами.

“Віяло”

Зігніть руки в ліктях перед собою. Кисті рук розслаблені. Обмахуйтеся руками широкими рухами, як віялом.

“Орел”

Розведіть розслаблені руки в сторони. Помахайте вгору-вниз широкими плавними рухами, імітуючи політ орла.

Слід пам'ятати про те, що при вступі у загальноосвітню школу дитина не зобов'язана уміти читати і писати. Але новий

важливий період свого життя краще починати з відчуття «Я можу зробити це», ніж «Я не вмію нічого, що вміють інші діти».

Пропонуємо придбати

У видавництві „Ранок” вийшли з друку посібники на допомогу батькам з питань підготовки дитини до школи. Радимо Вам придбати такі посібники, що полегшать дитині пройти адаптаційний період до школи.

Серія „Завтра до школи”

Вчимося рахувати.

Вчимося творчо мислити.

Вчимося думати.

Вчимося писати.

Вчимося читати.

Об’єм, форма, розмір.

Вчимося рахувати.

Серія „Готуємося до школи”

Скоро до школи.

Зошит дошкolarика.

Вчимося писати гарно.

Фізкультурні казки.

Серія „Маленький червоний автомобіль”

Пригоди на дорозі.

Зимові забави.

Суцільні прикраси.

Серія „Театр на пальчиках”.

Серія „Чарівні фігури”

Волшебный квадрат.

Волшебный круг.

Серія „Розмальовки”

Серія „Школа дошкільнят”

Мислення. Пам’ять. Увага.

Серія „Мої здібності”

Розвиваємо пам’ять.

Розвиваємо увагу.

Розвиваємо увагу.

Розвиваємо мовлення.

Розвиваємо мислення.

Мої емоції.

Серія „Готуюсь до школи”

Речі та їх групи.

Я рахую Сама!

Я рахую Сам!

Букви знаю – Сам читаю!

Використана література

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні // Дошкільне виховання. – 1999. – № 1. – С. 5-19.
2. Малятко: Програма виховання дітей дошкільного віку. – К., 1999. – 286 с.
3. Мовчун А.І., Соловець Л.О. У світі етимології: Навчально-довідковий посібник з етимології для учнів початкових класів / За ред. професора Тараненка О.О. – К.: КІМО, 1998. – 191 с.: іл.
4. Рублях В.Э. Правила дорожнього руху. Книга для учасників 1 класу. Изд. 2-е, испр. М., «Просвещение», 1976. – 47 с.: ил.
5. Тарабарина Т.И., Соколова Е.И. Что необходимо знать к 1 классу / Художник Г.В. Соколов – Ярославль: Академия развития: Академия, Ко: Академия Холдинг, 2000. – 208 с.: ил.
6. Щербакова К.Й., Григоренко Г.І. У сім'ї росте дитина. – К.; Освіта, 1995. – 240 с.